

Sygn. akt II Ca 473/15

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 14 października 2015 roku

Sąd Okręgowy w Lublinie II Wydział Cywilny Odwoławczy

w składzie:

Przewodniczący Sędzia Sądu Okręgowego Andrzej Mikołajewski (spr.)

Sędziowie: Sędzia Sądu Okręgowego Anna Ścioch-Kozak

Sędzia Sądu Rejonowego Marta Postulska-Siwek (del.)

Protokolant Dorota Hordziejewska

po rozpoznaniu w dniu 30 września 2015 roku w Lublinie na rozprawie

sprawy z powództwa A. Ł.

przeciwko Skarbowi Państwa reprezentowanemu przez (...) Sądu Okręgowego w L.

z udziałem interwenienta ubocznego Syndyka Masy Upadłości (...) Spółki Akcyjnej z siedzibą w B.

o zapłatę

na skutek apelacji pozwanego od wyroku Sądu Rejonowego Lublin-Zachód w Lublinie z dnia 1 kwietnia 2015 roku, sygn. akt I C 461/14

I. oddala apelację;

II. zasądza od Skarbu Państwa reprezentowanego przez (...) Sądu Okręgowego w L. na rzecz A. Ł. kwotę 1.200 zł (tysiąc dwieście złotych) tytułem zwrotu kosztów postępowania odwoławczego;

III. przejmuje na rachunek Skarbu Państwa nieuiszczoną opłatę od apelacji.

Sygn. akt II Ca 473/15

UZASADNIENIE

W pozwie z dnia 8 sierpnia 2014 roku, A. Ł. prowadząca działalność gospodarczą pod nazwą (...) A. Ł., wniosła o zasądzenie od Skarbu Państwa – Sądu Okręgowego w L. reprezentowanego przez (...) Sądu Okręgowego w L. kwoty 19.402,89 zł wraz z ustawowymi odsetkami od dnia 8 marca 2014 roku do dnia zapłaty.

W uzasadnieniu pozwu powódka podniosła, że była podwykonawcą robót budowlanych objętych umową zawartą przez pozwanego jako inwestora z (...) S. A. z siedzibą w B. (głównym wykonawcą) i dochodzi zapłaty należności nieuiszczonych na jej rzecz przez wykonawcę, a objętych fakturą VAT nr (...), z uwzględnieniem zatrzymanej kaucji i kosztów budowy.

Do udziału w niniejszym procesie przystąpił jako interwenient uboczny po stronie pozwanej Syndyk Masy Upadłości (...) Spółki Akcyjnej z siedzibą w B..

*

Wyrokiem z dnia 1 kwietnia 2015 roku Sąd Rejonowy Lublin-Zachód w Lublinie :

I. zasądził od Skarbu Państwa — Sądu Okręgowego w L. na rzecz A. Ł. kwotę 19.402,89 zł z ustawowymi odsetkami od dnia 22 kwietnia 2014 roku do dnia zapłaty;

II. oddalił powództwo w pozostałym zakresie;

III. zasądził od Skarbu Państwa – Sądu Okręgowego w L. na rzecz A. Ł. kwotę 3.388 zł tytułem zwrotu kosztów procesu.

Sąd Rejonowy ustalił następujący stan faktyczny:

Powódka A. Ł. do końca 2014 roku prowadziła działalność gospodarczą polegającą na wykonywaniu instalacji wentylacji i klimatyzacji. Roboty w ramach zawartych przez nią umów wykonywali zatrudnieni pracownicy, a nadzór nad nimi pełnił mąż powódki T. Ł., ponieważ powódka z wykształcenia jest farmaceutą.

W dniu 21 maja 2013 roku Skarb Państwa – Sąd Okręgowy w L. jako zamawiający, reprezentowany przez H. S. – (...) Sądu Okręgowego w L., w rezultacie dokonania w trybie przetargu publicznego wyboru oferty, zawarł z przedsiębiorcą (...) S. A. z siedzibą w B. umowę o roboty budowlane nr (...) w przedmiocie wykonania remontu budynku Sądu Okręgowego w L. przy ul. (...). Zakres umówionych prac określały dokumenty – specyfikacja istotnych warunków zamówienia i dokumentacja projektowa: projekt architektoniczno-budowlany, projekt wykonawczy, projekt budowlany i wykonawczy – konstrukcji, instalacji wod.-kan. i p. poż, instalacji centralnego ogrzewania i ciepła technologicznego, wentylacji mechanicznej wywiewno-nawiewnej archiwów, korytarzy, instalacji odprowadzania skroplin, wentylacji mechanicznej wyciągowej pomieszczeń biurowych, sal rozpraw i sanitariatów, instalacji klimatyzacji, chłodniczej do centrali klimatyzacyjnej i odprowadzania skroplin, instalacji elektrycznych, elektrycznych specjalistycznych, charakterystyki energetycznej, specyfikacji technicznej i odbioru robot oraz przedmiarów robót we wszystkich branżach. Przedmiot umowy miał być wykonany w terminie 20 miesięcy od zawarcia umowy za umówione wynagrodzenie ryczałtowe w wysokości brutto 11.414.400 zł. W ramach rozliczenia przedmiotu umowy wykonawca zobowiązał się do wystawiania faktur nie częściej niż raz w miesiącu o łącznej wartości nie przekraczającej 90 % wynagrodzenia brutto za cały przedmiot umowy, na podstawie protokołów odbioru procentowego zaawansowania robót sporządzonych na bazie tabeli elementów scalonych podpisanych przez właściwych inspektorów nadzoru budowlanego oraz kierownika umowy. Umowa przewidywała możliwość wykonania części robót przez zgłoszonych podwykonawców. Wynagrodzenie na rzecz (...) S. A. miało być płatne przelewem na rachunek wskazany na fakturze w terminie do 30 dni od daty jej doręczenia, pod warunkiem załączenia przez (...) S. A. dokumentów rozliczeniowych i protokołów odbioru procentowego zaawansowania robót, a także pisemnego potwierdzenia przez podwykonawcę, którego wierzytelność była częścią składową robót, za które wystawiono fakturę, o otrzymaniu zapłaty przez tego podwykonawcę.

Zgodnie z § 3 ust. 9 umowy oświadczenie powinno było zawierać zakres robót i zestawienie kwot, które były należne z faktury. W przypadku niedostarczenia przez (...) S. A. oświadczenia podwykonawcy, pozwany zastrzegł sobie możliwość zatrzymania z wystawionej faktury kwoty w wysokości równej należności podwykonawcy podwyższonej o 10 % wartości brutto, do czasu otrzymania tego oświadczenia lub wypłaty podwykonawcy wynagrodzenia zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa.

W § 6 umowy strony uzgodniły, że przedmiot umowy zostanie wykonany przez:

a) wykonawcę osobiście w zakresie:

- pozostałe roboty budowlane,

b) podwykonawców w zakresie:

- roboty branży sanitarnej,
- roboty branży elektrycznej i teletechnicznej,
- specjalistyczne roboty budowlane,
- roboty rozbiórkowe.

Strony ustaliły, że do zawarcia przez wykonawcę umowy o roboty budowlane z podwykonawcą była wymagana zgoda zamawiającego. Wykonawca był zobowiązany przedstawić zamawiającemu do zaakceptowania umowę z podwykonawcą lub jej projekt wraz z częścią dokumentacji dotyczącą wykonania robót określonych w umowie lub projekcie. Wykonawca był odpowiedzialny za działania, uchybienia i zaniedbania podwykonawców i ich pracowników w takim stopniu, jakby to były działania, uchybienia lub zaniedbania jego własnych pracowników.

Zgodnie z treścią § 6 ust. 4 umowy zamawiający i wykonawca mieli ponosić solidarną odpowiedzialność za zapłatę wynagrodzenia za roboty budowlane wykonywane przez podwykonawcę na zasadach określonych przepisami prawa i doprecyzowanych umową. W przypadku zaś: a) zawarcia umowy z podwykonawcą lub zmiany podwykonawcy, bez zgody zamawiającego; b) zmiany warunków umowy z podwykonawcą bez zgody zamawiającego; c) nieuwzględnienia sprzeciwu lub zastrzeżeń do umowy z podwykonawcą zgłoszonych przez zamawiającego, ustalono, że zamawiający będzie zwolniony z odpowiedzialności określonej w § 6 ust. 4 umowy.

Strony umowy ustaliły, że z ramienia pozwanego nadzór inwestorski sprawować miał M. R. – w branży budowlanej, Z. K. – w branży instalacji elektrycznej, nadzór inwestorski w branży sanitarnej miał być określony w aneksie; ze strony wykonawcy funkcję kierownika budowy miał pełnić J. R., kierownika robot sanitarnych P. K. a kierownika robót elektrycznych J. S..

W dniu 24 czerwca 2013 roku (...) S. A. z siedzibą w B. (jako zamawiający) zawarł z (...) A. Ł. z siedzibą w L. (jako wykonawcą) umowę nr (...), na podstawie której zamawiający powierzył wykonawcy do realizacji kompleksowe wykonanie instalacji (R+M+S) obejmujące: instalację wod.-kan., instalację p. poż, instalację c. o. , instalację ciepła tech. do nagrzewnic went., wentylację mechaniczną nawiewno-wywiewną archiwów oraz korytarzy, instalację odprowadzania skroplin, instalację wentylacji mechanicznej pomieszczeń biurowych, sal rozpraw i sanitariatów, instalację klimatyzacji instalacji chłodniczej do chłodnicy centrali klimatyzacyjnej instalacji odprowadzania skroplin, jak również serwis urządzeń przez okres trzech lat oraz wszystkie inne niezbędne prace do prawidłowego wykonania przedmiotu umowy. Ustalono w umowie, że szczegółowe ilości oraz terminy wykonania poszczególnych robót określał będzie załącznik nr 2 do umowy, przy czym po stronie wykonawcy pozostawać miał materiał, sprzęt oraz robocizna. Strony ustaliły termin rozpoczęcia prac na 1 lipca 2013 roku i termin zakończenia prac na 30 września 2014 roku. W § 3 ustalono wynagrodzenie ryczałtowe wykonawcy za roboty określone w § 1 umowy na kwotę 965.000 zł netto (1.186.950 zł brutto). W § 4 umowy wskazano, że osobą odpowiedzialną ze strony zamawiającego miał być kierownik budowy: R. K., zaś ze strony wykonawcy – kierownik robót: T. Ł.. Integralną częścią umowy były załączniki nr (...).

W dniu 28 czerwca 2013 roku R. K. – kierownik budowy ze strony (...) S. A., przesłał do M. K. (1) – (...) Oddziału Inwestycji i Remontów Sądu Okręgowego w L., drogą elektroniczną wzór umowy z podwykonawcami oraz wzory innych dokumentów związanych z pracami, które miały być zlecone podwykonawcom.

Pismem skierowanym do (...) S. A. z dnia 28 czerwca 2013 roku zamawiający reprezentowany przez D. Sądu Okręgowego w L., na podstawie art. 647⁽¹⁾ k.c. oświadczył, że wyraża zgodę na zawarcie umowy z podwykonawcą wyłącznie w zakresie zgodnym z postanowieniami umowy nr (...) z dnia 21 maja 2013 roku. Wskazał, że zgłasza zastrzeżenia do treści szeregu postanowień umowy i załączników, których treść jest niezgodna z wskazaną umową z dnia 21 maja 2013 roku. Podał, że treść umowy z podwykonawcą powinna być zgodna z treścią przedmiotowej umowy, a zamawiający będzie zwolniony z odpowiedzialności solidarnej względem podwykonawcy w zakresie wskazanym w pkt II., gdyż zamawiający nie wyrażał zgody na te postanowienia.

W związku z prośbą (...) S. A. o sprecyzowanie zastrzeżeń do treści umowy z podwykonawcami, D. Sądu Okręgowego w L. pismem z dnia 30 lipca 2013 roku wskazał, że postanowienia zawarte w umowie z podwykonawcami oraz załącznikach i standardowe warunki dla wykonawców były niezgodne z umową nr (...) w następującym zakresie:

1. § 8 ust. 5 pkt 6 SWW (Standardowe Warunki dla Wykonawców) – był niezgodny z § 3 ust. 11 i 12 umowy nr (...), tj. w zakresie udzielania wykonawcy robót zamiennych lub dodatkowych oraz ustalania należnego z tego tytułu wynagrodzenia;
2. § 3 ust. 19 w zw. z § 3 ust. 9 umowy nr (...) – kolidowały z § 3 ust. 19 SWW - jednakowy trzydziestodniowy termin płatności. Uniemożliwić to miało wymagane przez umowę z zamawiającym złożenie przez wykonawcę oświadczenia podwykonawcy, że faktura będąca częścią składową faktury wystawionej przez wykonawcę została przez wykonawcę uregulowana. W konsekwencji zamawiający zatrzyma z faktury wystawionej zgodnie z § 3 ust. 7 i ust. 8 kwotę w wysokości równej należności podwykonawcy podwyższonej o 10 % wartości brutto, do czasu otrzymania tego potwierdzenia lub wypłaci podwykonawcy wynagrodzenie zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa;
3. § 6 umowy nr (...) – niezgodny z § 8 umowy nr (...) i § 10 SWW - SWW nie miał zastosowania, bo umowa z podwykonawcami nie przewidywała dalszego podwykonawstwa;
4. § 9 ust. 5 umowy nr (...) – brak było postanowień odpowiadających § 9 ust. 5 umowy z zamawiającym w § 12 SWW i § 5 umowy nr (...) (przedłużenie okresu gwarancji);
5. § 10 umowy nr (...) – brak postanowień odnośnie przeglądów gwarancyjnych;
6. § 15 umowy nr (...) odstąpienie od umowy - § 11 ust. 4, § 13 i § 14 SWW oraz § 6 umowy nr (...), błędnie przyjęto, że chodzi o rozwiązanie albo wypowiedzenie umowy. Rozwiązanie umowy polega na złożeniu zgodnych oświadczeń woli obu stron, natomiast wypowiedzenie umowy jest możliwe jedynie do stosunków prawnych o charakterze ciągłym - nie jest możliwe wypowiedzenie umowy o roboty budowlane. Powinno być użyte sformułowanie „odstąpienie od umowy” i dla skuteczności odstąpienia wskazany termin oraz inne postanowienia wymagane przepisami prawa.

Pomimo złożonych uwag do przedstawionych pozwanemu projektów umów z podwykonawcami, trwały prace w budynku przy Placu (...) w L., budynek był remontowany, zaś co dwa tygodnie odbywały się spotkania koordynacyjne z udziałem przedstawicieli generalnego wykonawcy, podwykonawców i inwestora. Działy prawne generalnego wykonawcy i pozwanego prowadziły rozmowy co do usunięcia z umów zawartych z podwykonawcami kwestionowanych zapisów.

W dniu 1 sierpnia 2013 roku (...) S. A. – kierownik budowy R. K. – złożył w Sądzie Okręgowym w L. pismo zatytułowane „Protokół przekazania umów generalnego wykonawcy z podwykonawcami na budowie Sądu Okręgowego w L.” wraz z umowami zawartymi z podwykonawcami, tj.:

1. umowę z (...) Sp. z o. o. nr (...) – branża budowlana;
2. umowę z W.-B. nr (...) – branża elektryczna;
3. umowę z K.-W. nr (...) – branża sanitarna.

Potwierdzenie przyjęcia tych dokumentów podpisał w zastępstwie D. Sądu Okręgowego D. B. .

Po złożeniu wskazanych umów z podwykonawcami do Sądu Okręgowego w L. w dniu 1 sierpnia 2013 roku, pozwany nie zgłosił do nich sprzeciwu albo zastrzeżeń.

(...) S. A. wykonywał prace wynikające z zawartej umowy z pozwanym Skarbem Państwa. Celem rozliczania poszczególnych etapów robót (...) S. A. przedstawiał pozwanemu raz na miesiąc faktury wraz z protokołami odbiorów wykonanych robót podpisywanymi przez kierownika budowy (...) S. A. – R. K. i inspektorów nadzoru (działających

w imieniu pozwanego). W grudniu 2013 roku (...) S. A. przedstawił pozwanemu do zapłaty fakturę VAT nr (...) z dnia 20 grudnia 2013 roku opiewającą na kwotę 895.120,16 zł wraz z protokołami odbioru wykonanych robót za okres od 26 listopada 2013 roku do 18 grudnia 2013 roku i oświadczeniami podwykonawców, w tym powódki. Pozwany uregulował wskazaną należność.

Pod koniec 2013 roku (...) S. A. podjął starania o uzyskanie bankowego kredytu obrotowego i dlatego też zarząd wystosował do podwykonawców prośbę o niewystawianie faktur w miesiącu grudniu, celem uzyskania dobrych wyników bilansowych. Pozostawał w przekonaniu, że umowa ze Skarbem Państwa – Sądem Okręgowym zakończona zostanie dodatnim wynikiem finansowym. W lutym 2014 roku kierownik budowy R. K. otrzymał sygnał od prezesa (...) S. A., że nie będzie w stanie uregulować wielu faktur dla podwykonawców.

Na przełomie stycznia – lutego 2014 roku pozwany Skarb Państwa – Sąd Okręgowy w L. powziął informacje o trudnościach finansowych (...) S. A. Tymczasem w dniu 3 lutego 2014 roku do Sądu Okręgowego wpłynęła faktura z dnia 31 stycznia 2014 roku. Oświadczenia podwykonawców dołączone do tej faktury z dnia 31 stycznia 2014 roku nr (...), złożonej do pozwanego, spowodowały jego zastrzeżenia, kolejne oświadczenia podwykonawców uwzględniały propozycje pozwanego. Pomimo to pozwany zobowiązał podwykonawców do sporządzenia nowych oświadczeń poprzez wypełnienie stosownej tabeli, ponieważ powziął wątpliwość co do zbieżności zakresu robót odebranych przez generalnego wykonawcę od podwykonawców oraz przez inwestora od generalnego wykonawcy, podejrzewał celowe opóźnienia w fakturowaniu robót przez generalnego wykonawcę od podwykonawców. Doszło do spotkań podwykonawców z pozwanym w sprawie robót na budowie i płatności za nie. Pozwany podjął czynności dotyczące zawarcia porozumienia w sprawie płatności za roboty podwykonawców, które miało obejmować rozliczenie należności przysługujących generalnemu wykonawcy – firmie (...) S. A. Pozwany skierował do podwykonawców pisma celem ustalenia zakresu wykonanych przez nich robót i wysokości wypłaconych za nie kwot przez (...) S. A.

W dniu 4 marca 2014 roku (...) S. A. złożył w Sądzie Okręgowym w L. dokument zawierający zestawienie należności podwykonawców na budowie. W w/w zestawieniu zostały ujęte należności powoda dotyczące faktury nr (...) na kwotę 325.980 zł brutto, a kwota do zapłaty wynikająca z tej faktury to kwota 258.406,31 zł brutto, w zestawieniu uwzględniono kaucję w kwocie 32.595 zł i koszty budowy w kwocie 8.018,40 zł. Według tego zestawienia do zapłaty przez inwestora pozostawała z tej faktury kwota 78.406,30 zł, a do uregulowania przez (...) S. A. w marcu kwota 180.000 zł.

Na podstawie powyższego zestawienia zostało sporządzone pomiędzy: Skarbem Państwa – Sądem Okręgowym w L. a (...) S. A. z siedzibą w B., (...) Sp. z o. o. w L., (...) Sp. z o. o. w L., K. A. Ł. z siedzibą w L. i W. J. W.-S. z siedzibą w L. - porozumienie nr (...) z dnia 5 marca 2014 roku. Przedmiotowe porozumienie dotyczyło zasad płatności należności wynikających z faktury wystawionej przez (...) S. A. pozwanemu Sądowi Okręgowemu, tj. faktury VAT nr (...) z dnia 31 stycznia 2014 roku na kwotę 116.503,80 zł brutto, z terminem płatności przypadającym na dzień 5 marca 2014 roku, zgodnie z wnioskiem (...) S. A. na rzecz podmiotów wskazanych w porozumieniu. Porozumienie zostało zawarte między inwestorem – zamawiającym (Sądem Okręgowym w L.), wykonawcą (...) S. A. i jego podwykonawcami, z uwagi na:

1. zatory płatnicze wykonawcy;
2. postanowienia § 6 ust. 6 oraz § 3 ust. 9 umowy nr (...) z dnia 21 maja 2013 roku zawartej pomiędzy zamawiającym a wykonawcą;
3. regulacje przepisu art. 647¹ k.c.;
4. okoliczność zadłużenia wykonawcy wobec podwykonawców na dzień podpisania porozumienia nr (...)z tytułu wykonanych robót i odebranych przez wykonawcę, mających potwierdzenie w dokumentach finansowych: w przypadku powódki A. Ł. w fakturze nr (...) z dnia 3 stycznia 2014 roku za roboty wykonane w grudniu 2013 roku na łączną kwotę do zapłaty 218.406,31 zł brutto;

5. okoliczność złożenia przez wykonawcę faktury VAT nr (...) z dnia 31 stycznia 2014 roku na kwotę 116.503,80 zł brutto z terminem płatności przypadającym na dzień 5 marca 2014 roku.

W treści porozumienia (...) S. A. oświadczył, że wskazane w jego treści wierzytelności podwykonawców wobec niego były bezsporne i wymagalne wobec spółki (wykonawcy).

W § 2 porozumienia nr(...) wykonawca (...) S. A. z uwagi na § 6 ust. 4 i 6 oraz § 3 ust. 9 umowy nr (...) z dnia 21 maja 2013 roku oraz fakt solidarnej odpowiedzialności wykonawcy i zamawiającego Skarbu Państwa – Sądu Okręgowego w (...)(art. 647⁽¹⁾ k.c.), wnosił o:

1. niedokonywanie przez zamawiającego płatności z faktury VAT nr (...) z dnia 31 stycznia 2014 roku na kwotę 116.503,80 zł brutto na rzecz wykonawcy;

2. dokonanie płatności wskazanej należności na rzecz podwykonawców według zasad określonych porozumieniu (proporcjonalnie względem łącznej kwoty przysługującej podwykonawcom), co zaspokajało roszczenie wykonawcy.

Kwota wypłacona na podstawie w/w porozumienia A. Ł. (K.-W.) obejmowała 41.256,63 zł, co stanowiło 35.42 % należności tego podwykonawcy względem należnego wynagrodzenia od wykonawcy z faktury VAT Nr (...) z dnia 31 stycznia 2014 roku na kwotę 116.503,80 zł brutto obliczonego proporcjonalnie względem łącznej kwoty przysługującej podwykonawcom.

W dniu 5 marca 2014 roku (...) S. A. przedstawił Sądowi Okręgowemu kolejną fakturę nr (...) z dnia 28 lutego 2014 roku, opiewającą na kwotę 104.987,87 zł, z terminem płatności przypadającym na dzień 30 marca 2014 roku, załączając protokół wykonanych robót nr (...) o wartości netto 85.355,99 zł, protokół wykonanych robót nr (...) o wartości netto 50.646,92 zł, protokół wykonanych robót nr (...)B. o wartości netto 52.290,96 zł.

W dniu 12 marca 2014 roku została sporządzona notatka na budowie nr (...) w treści której wskazano, że pozwanego reprezentuje M. K. (1) ((...) Oddziału Inwestycji i Remontów S. O. w L.), E. N., Z. K., A. K. (inspektorzy nadzoru ze strony pozwanego) i R. B., zaś generalnego wykonawcę R. K. (kierownik budowy), A. H., M. D. i M. K. (2) oraz wskazano podwykonawców, między innymi A. Ł.. Notatka została podpisana przez przedstawicieli inwestora – pozwanego oraz wykonawcy i podwykonawców. W jej treści podwykonawcy zadeklarowali dalszą chęć realizacji umów po podpisaniu porozumienia generalnego wykonawcy z inwestorem, zaś termin następnej narady ustalono na dzień 26 marca 2014 roku.

W dniu 28 marca 2014 roku zostało sporządzone pomiędzy: Skarbem Państwa – Sądem Okręgowym w (...) a (...) S. A. z siedzibą w B., (...) Sp. z o. o. w L., (...) Sp. z o. o. w L., K. A. Ł. z siedzibą w L. i W. J. W.-S. z siedzibą w L. porozumienie nr (...) w sprawie zasad płatności do umowy nr (...) z dnia 21 maja 2013 roku, w treści którego pozwany Sąd Okręgowy w (...) wyraził zgodę na dokonanie płatności na rzecz podwykonawców zamiast na rzecz (...) S. A. na poczet przedłożonej przez (...) S. A. faktury nr (...) z dnia 28 lutego 2014 roku, opiewającej na kwotę 104.987,87 zł z terminem płatności przypadającym na dzień 30 marca 2014 roku. Argumentacja zawarcia tego porozumienia, objęta preambułą, była tożsama z argumentacją zawartą w porozumieniu nr (...).

Na podstawie porozumienia nr (...) na rzecz powódki jako podwykonawcy miała być wypłacona kwota 22.288,42 zł z należności na kwotę 30.750 zł objętej fakturą nr (...) z dnia 3 marca 2014 roku, co stanowiło 29,41 % należności tego podwykonawcy względem wynagrodzenia wykonawcy z faktury VAT nr (...) z dnia 28 lutego 2014 roku, opiewającej na kwotę 104.987,87 zł, obliczoną proporcjonalnie względem łącznej kwoty przysługującej podwykonawcom.

Pismem z dnia 2 kwietnia 2014 roku (doręczonym pozwanemu w dniu 4 kwietnia 2014 roku) (...) S. A. poinformował Sąd Okręgowy w (...), że w porozumieniu nr (...) nie została uwzględniona należność K. A. Ł., niezapłacona przez generalnego wykonawcę z faktury nr (...) z dnia 3 lutego 2014 roku na kwotę 22.164,60 zł brutto. (...) S. A. – w jego imieniu kierownik budowy R. K. – wystąpił o uwzględnienie w następnym porozumieniu wskazanej należności.

W dniu 7 kwietnia 2014 roku A. Ł. wezwała Sąd Okręgowy w L. do zapłaty na jej rzecz zaległego wynagrodzenia w kwocie 240.392 zł wraz z odsetkami w terminie 14 dni, tytułem wykonania instalacji sanitarnych w remontowanym budynku Sądu przy ul. (...), na podstawie umowy nr (...) z dnia 24 czerwca 2013 roku zawartej z generalnym wykonawcą (...) S. A. oraz na podstawie art. 647⁽¹⁾ k.c. (solidarna odpowiedzialność inwestora). Zgodnie z załączonym do wezwania zestawieniem płatności A. Ł. domagała się uregulowania przez Sąd Okręgowy m. in. należności wynikającej z faktury nr (...) z dnia 3 lutego 2014 roku na kwotę 22.164,60 zł brutto, z której do zapłacenia pozostawała kwota 19.402,89 zł, po uwzględnieniu kaucji i kosztów budowy (2.216,46 zł + 545,25 zł).

W dniu 17 kwietnia 2014 roku Skarb Państwa – Sąd Okręgowy w L. wniósł do Sądu Rejonowego Lublin-Zachód w Lublinie powództwo przeciwko A. Ł. o przywrócenie naruszonego posiadania poprzez wydanie urządzeń klimatyzacyjnych marki F. i komponentów, które pracownicy A. Ł. zabrali z placu budowy przy ul. (...) w L. pod pretekstem obawy przed kradzieżą lub zniszczeniem. Postanowieniem z dnia 15 lipca 2014 roku, sygn. akt II C 327/14, Sąd Rejonowy Lublin-Zachód w Lublinie umorzył postępowanie w tej sprawie, wobec zwrotu klimatyzatorów Sądowi Okręgowemu w L. i cofnięcia powództwa.

Postanowieniem z dnia 14 maja 2014 roku, sygn. akt VIII GU 7/14, Sąd Rejonowy w Białymstoku ogłosił (...) S. A. w B.. W uzasadnieniu wskazał, że problemy finansowe (...) S.A. zaczęły się już w 2013 roku, gdy okazało się, że zawarte wcześniej kontrakty długoterminowe były niedoszacowane, stąd wynik finansowy tej spółki za 2013 rok zamknął się stratą w wysokości około 29 milionów złotych, zaś za pierwszy kwartał 2014 roku straty zostały powiększone o kolejne 10 milionów złotych.

Pozwana A. Ł. otrzymała za prace wykonane na budowie przy Placu (...) w L. kwotę 41.256,63 zł, objętą porozumieniem nr (...). Żadne inne kwoty nie zostały jej wypłacone, co przyczyniło się do znacznego pogorszenia jej sytuacji finansowej, łącznie z egzekucjami komorniczymi. Powódka jest wierzycielką z tytułu wykonanych robót w ramach firmy (...) na kwotę ponad 300.000 zł.

Sąd Rejonowy wskazał, na podstawie jakich dowodów ustalił powyższy stan faktyczny.

Sąd Rejonowy podkreślił, że dokumenty złożone do akt sprawy nie były kwestionowane co do ich autentyczności ani wiarygodności okoliczności nimi zaświadczonych, za wyjątkiem notatki z dnia 12 marca 2014 roku, która znajduje się w aktach sprawy w postaci kopii poświadczonej i na jednej z nich figuruje podpis A. Ł., zaś na drugiej tego podpisu brak (k. 86, 264). W ocenie Sądu Rejonowego okoliczność ta nie ma istotnego znaczenia w sprawie. Z zeznań świadków wynika, że powódka nie była na budowie osobiście, tylko była reprezentowana przez męża T. Ł.. Podpis zatem został złożony w późniejszym okresie, niż odbyło się to spotkanie. Zasadnicze znaczenie ma to, że w notatce wymieniona została firma powódki jako podwykonawcy, a na notatce znajdują się podpisy reprezentujących Skarb Państwa M. K. (1) – (...) działu inwestycji Sądu Okręgowego i inspektorów nadzoru z jego strony, co wskazuje na okoliczność akceptacji podwykonawców na placu budowy. Zapis zaś o terminie następnej narady i numer notatki jako (...) wskazuje na to, że spotkania w tym gronie (inwestor, generalny wykonawca i podwykonawcy) miały miejsce wcześniej niż w dniu 12 marca 2014 roku i były przewidziane także na przyszłość. O stałych spotkaniach w konwencji trójstronnej świadczą także zeznania świadka R. K. i M. K. (1).

Zasadnicze kwestie dotyczące stanu faktycznego nie były sporne, jeśli chodzi o źródło w postaci dowodów osobowych. Niewątpliwie zatem pozwany Skarb Państwa – Sąd Okręgowy w L. reprezentowany przez (...) H. S. miał wiedzę o pracy na budowie podwykonawców, bo przecież umowa z dnia 21 maja 2013 roku zakładała, iż niektóre z prac wykonane zostaną przez podwykonawców, a następnie w piśmie z dnia 28 czerwca 2013 roku wyraziła zgodę na zawarcie umowy z podwykonawcami, z zastrzeżeniem, że będą one zgodne z zapisami umowy z dnia 21 maja 2013 roku (k. 132). Nadto inspektorzy nadzoru ze strony pozwanego na bieżąco mogli oceniać postępy wykonanych prac na budowie oraz firmy, które je wykonują. Nie jest sporne, że rozbieżności dotyczące projektowanych i zrealizowanych następnie zapisów umów z podwykonawcami, nie zostały usunięte w toku rozmów przedstawicieli działów prawnych inwestora i generalnego wykonawcy. Nie jest także sporne, że po powzięciu informacji o kłopotach finansowych (...) S. A. w styczniu 2014 roku, doszło w marcu 2014 roku do sporządzenia dwóch trójstronnych porozumień z

udziałem inwestora (pozwanego), podwykonawców i generalnego wykonawcy, celem uregulowania należności na rzecz podwykonawców za wykonane przez nich roboty. W ocenie Sądu Rejonowego zapis zawarty w porozumieniach (preambule) o zatorach płatniczych wykonawcy, o postanowieniach § 6 ust. 6 oraz § 3 ust. 9 umowy nr (...) z dnia 21 maja 2013 roku zawartej pomiędzy zamawiającym a wykonawcą i regulacjach przepisu art. 647⁽¹⁾ k.c. wskazuje wprost, że pozwany zgadzał się na zawarcie umów generalnego wykonawcy z podwykonawcami, miał świadomość konieczności uregulowania należności podwykonawców za wykonane przez nich prace na budowie przy Placu (...) jako solidarnie odpowiedzialny za ich należności oraz istniała zgoda także (...) S. A. na rozliczenie należności z przedstawionych przez niego faktur w styczniu i lutym 2014 roku na rzecz podwykonawców zamiast generalnego wykonawcy. Zatem, w ocenie Sądu Rejonowego twierdzenia pozwanego, że porozumienia nr (...)wskazują tylko na zgodę na konkretne faktury podwykonawców i nie stanowią dowodu zgody wyrażonej w trybie art. 647⁽¹⁾ § 2 k.c., w świetle okoliczności sprawy, nie są zasadne.

W ocenie Sądu Rejonowego w toku postępowania w niniejszej sprawie nie zostały wykazane okoliczności podnoszone przez pozwanego na ostatnim terminie rozprawy – o antydatowaniu faktury nr (...) z dnia 3 lutego 2014 roku. Z przedłożonej przez syndyka (...) S. A. książki korespondencji wynika niezbicie, że faktura ta wpłynęła do (...) S. A. w dniu 5 lutego 2014 roku (k. 327). Potwierdza to okoliczności wskazane przez powódkę i świadków, że wskazana faktura nr (...) nie została złożona do porozumień przez przeoczenie i niezwłocznie po wykryciu tego faktu została złożona pozwanemu w kwietniu 2014 roku celem objęcia kolejnym porozumieniem.

Nie były przez pozwanego kwestionowane okoliczności wykonania przez stronę powodową robót objętych sporną fakturą oraz ich wartość, natomiast pozwany kwestionował zasadę swojej solidarnej odpowiedzialności za zobowiązania względem powoda jako podwykonawcy robót.

W tak ustalonym stanie faktycznym Sąd Rejonowy uznał powództwo za zasadne w całości co do żądanej kwoty należności głównej oraz zasadne co do żądanych odsetek ustawowych od tej kwoty od dnia 22 kwietnia 2014 roku do dnia zapłaty.

Powódka skierowała roszczenie o zapłatę wynagrodzenia jako podwykonawca robót do solidarnie odpowiedzialnego za zapłatę Skarbu Państwa – Sądu Okręgowego wL. jako inwestora, który wyraził zgodę na zawarcie umowy z podwykonawcą w trybie art. 647¹§ 2 k.c.

W pierwszej kolejności należy wskazać, że w świetle przytoczonego wyżej uregulowania art. 647¹ § 2 do zawarcia przez wykonawcę umowy o roboty budowlane z podwykonawcą jest wymagana zgoda inwestora, przy czym jeżeli inwestor, w terminie 14 dni od przedstawienia mu przez wykonawcę umowy z podwykonawcą lub jej projektu, wraz z częścią dokumentacji dotyczącą wykonania robót określonych w umowie lub projekcie, nie zgłosi na piśmie sprzeciwu lub zastrzeżeń, uważa się, że wyraził zgodę na zawarcie umowy.

Stosownie do § 5 tego przepisu zawierający umowę z podwykonawcą oraz inwestor i wykonawca ponoszą solidarną odpowiedzialność za zapłatę wynagrodzenia za roboty budowlane wykonane przez podwykonawcę.

Stosownie zaś do § 6 tego przepisu odmienne postanowienia umów, o których mowa w niniejszym artykule, są nieważne.

Zasadnicze dla przyjęcia solidarnej odpowiedzialności pozwanego było ustalenie wyrażenia przez niego zgody na zawarcie umowy przez wykonawcę (...) S. A. z podwykonawcą – A. Ł.. W ocenie Sądu Rejonowego do wyrażenia przez pozwanego takiej zgody doszło.

Jak się wskazuje w doktrynie i w orzecznictwie sądowym, dla uznania działań inwestora za zgodę, przyjmuje się trzy sposoby jej wyrażenia:

- przez oświadczenie woli inwestora wprost wyrażające zgodę,

- przez dorozumiane czynności, obejmujące aktywne zachowania, przejawiające dostatecznie wolę w postaci zgody,
- przez interpretację biernego zachowania się inwestora jako zgody, jeżeli nie doszło do zgłoszenia sprzeciwu lub zastrzeżeń (tak np. Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 21 sierpnia 2014 roku, sygn. IV CSK 733/13, Lex nr 1541191, por. także Sąd Apelacyjny w Gdańsku w wyroku z dnia 10 kwietnia 2014 roku, sygn. I ACa 882/13, Lex nr 1477029 i inne).

W niniejszej sprawie można uznać, że pozwany wyraził zgodę na zawarcie umowy przez wykonawcę z podwykonawcami, w tym A. Ł., po pierwsze przez tzw. interpretację biernego zachowania się inwestora po złożeniu w dniu 1 sierpnia 2013 roku przez R. K. – (...) kontraktu z ramienia (...) S. A. umowy nr (...) (k. 217). W ustawowym terminie 14 dni pozwany, mając wiedzę o tej umowie, nie wyraził sprzeciwu, ani zastrzeżeń.

W orzecznictwie zasadnie wskazuje się, że przyjmując fikcję wyrażenia w sposób bierny zgody, ustawodawca zakłada, iż inwestor zapoznał się, a w każdym razie mógł się zapoznać z dokumentacją, na podstawie której podwykonawca wykonuje roboty i ma, bądź powinien posiadać, wiedzę o zakresie robót i wynagrodzeniu uzgodnionym w umowie z podwykonawcą (por. Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 4 lutego 2011 roku, sygn. II CSK 152/10, Lex nr 1102865). Z tego wynika też, że zgoda tzw. bierna powinna dotyczyć konkretnej umowy z konkretnym podwykonawcą. Zatem w niniejszej sprawie dopiero w dniu 1 sierpnia 2014 roku wykonawca przedstawił pozwanemu umowy zawarte z podwykonawcami, w tym A. Ł., a sprzeciw co do nich nie został wniesiony. Dodać także należy, że jak wynika z umowy z dnia 21 maja 2013 roku dokumentacja projektowa i techniczna została przygotowana przez pozwanego stanowiąc składową umowę (k. 53-54). Podwykonawca (powódka) wykonywała roboty na tej podstawie, nie przedkładała własnej dokumentacji projektowej i technicznej. Zgoda pozwanego na zawarcie umowy generalnego wykonawcy (...) S. A. z podwykonawcą (powódka) została udzielona, co wynika z interpretacji biernego zachowania się inwestora, ponieważ nie doszło do zgłoszenia sprzeciwu lub zastrzeżeń po złożeniu umowy zawartej z powódką w dniu 1 sierpnia 2013 roku.

W ocenie Sądu Rejonowego na etapie interpretacji tzw. zgody biernej, nie było wiążące wcześniejsze stanowisko pozwanego dotyczące przedłożonych mu projektów umów (złożone zastrzeżenia), które to umowy miały być dopiero zawarte z podwykonawcami (k. 111-123), skoro nie regulowały one zakresu robót i wynagrodzenia podwykonawcy. Przy czym zastrzec należy, że po tak złożonych przez wykonawcę projektowanych umowach, pozwany zgodził się na ich zawarcie, a tylko zastrzegł konieczność dostosowania niektórych jej zapisów do postanowień umowy z dnia 21 maja 2013 roku z generalnym wykonawcą (pismo k. 132). Następnie trwały rozmowy pracowników działów prawnych (...) S. A. i Sądu Okręgowego, a prace na budowie były kontynuowane. Wskazać także należy, że o ile skuteczne zgłoszenie sprzeciwu wyłącza odpowiedzialność inwestora, o tyle zgłoszenie tylko zastrzeżeń, wprost takiego skutku nie wywołuje, ponieważ jeżeli zastrzeżenia dotyczą postanowień umowy, które nie odnoszą się do kwalifikacji podwykonawcy, zakresu przedmiotowego umowy, rozmiaru ustalonego wynagrodzenia, a tylko kwestii drugorzędnych i mogą być wyeliminowane, czy też w ich miejsce mogą wejść postanowienia uzgodnione w umowie inwestora z wykonawcą albo także w innych dokumentach, stanowiących integralne części obu umów, istnieje możliwość przyjęcia, że nie doszło do wyłączenia zgody (por. Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 21 sierpnia 2014 roku, sygn. IV CSK 733/13, Lex nr 1541191, podobnie w wyroku z dnia 6 października 2010 roku, II CSK 210/10, Lex nr 786938). W niniejszej sprawie, nawet przyjmując korzystne dla pozwanego wywody, że istotne było, iż zgłosił zastrzeżenia do projektowanych dopiero umów – wzorów, nie zgłosił on tych zastrzeżeń co do istotnych postanowień umowy, tj. kwalifikacji podwykonawcy, zakresu przedmiotowego umowy, rozmiaru ustalonego wynagrodzenia. Kwestionowane pismem z dnia 30 lipca 2013 roku były postanowienia w następującym zakresie:

- § 8 ust. 5 pkt 6 SWW (Standardowe Warunki dla Wykonawców) – jako niezgodny z § 3 ust. 11 i 12 umowy nr (...), tj. w zakresie udzielania wykonawcy robót zamiennych lub dodatkowych oraz ustalania należnego z tego tytułu wynagrodzenia – należy je uznać jako postanowienie, które może być wyeliminowane,
- § 3 ust. 19 w zw. z § 3 ust. 9 umowy nr (...) – kolidowały z § 3 ust. 19 SWW – jednakowy trzydziestodniowy termin płatności, uniemożliwić to miało wymagane przez umowę z zamawiającym – złożenie przez wykonawcę oświadczenia podwykonawcy, że faktura będąca częścią składową faktury wystawionej przez wykonawcę została przez wykonawcę uregulowana – w tej części inwestor korzystał z zapisu umowy z generalnym wykonawcą, że zatrzyma z faktury

wystawionej zgodnie z § 3 ust. 7 i 8 kwotę w wysokości równej należności podwykonawcy, podwyższoną o 10 % wartości brutto, do czasu otrzymania tego potwierdzenia lub wypłaci podwykonawcy wynagrodzenie zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa;

- § 6 umowy nr (...) – niezgodny z § 8 umowy nr (...) SWW – nie miał zastosowania, bo umowa z podwykonawcami nie przewidywała dalszego podwykonawstwa;

- § 9 ust. 5 umowy nr (...) – brak było postanowień odpowiadających § 9 ust. 5 umowy z zamawiającym w § 12 SWW i § 5 umowy nr (...) (przedłużenie okresu gwarancji) – możliwość wprowadzenia jako wiążące postanowień umowy z dnia 21 maja 2013 roku,

- § 10 umowy nr (...) – brak postanowień odnośnie przeglądów gwarancyjnych – jak wyżej,

- § 15 umowy nr (...) odstąpienie od umowy – § 11 ust. 4, § 13 i § 14 SWW oraz § 6 umowy (...), wskazano, że błędnie przyjęto, że chodzi o rozwiązanie albo wypowiedzenie umowy – terminologia prawnicza dotycząca instytucji odstąpienia od umowy nie miała zasadniczego znaczenia dla postanowień umowy, a w miejsce wadliwej terminologii należało przyjąć ustawową.

Jak z powyższego wynika, nawet przyjmując zastrzeżenia pozwanego do postanowień projektowanych umów z podwykonawcami jako prawnie wiążące przy złożeniu umów już zawartych w dniu 1 sierpnia 2013 roku, nie dotyczyły one istotnych jej postanowień i tym samym nie wyłączały zgody pozwanego na zawarcie umów wykonawcy z podwykonawcami.

W tym miejscu zastrzec także trzeba, że wobec brzmienia art. 647¹ § 2 i 5 k.p.c., nie można uznać za ważne zapisów umowy z dnia 21 maja 2013 roku, które wyłączają solidarną odpowiedzialność pozwanego nawet w przypadku zgłoszenia samych zastrzeżeń (por. k. 63). W uregulowaniu art. 647¹ § 2 k.p.c. chodzi o zgodę inwestora, którą wyłącza wniesienie sprzeciwu, zaś jeśli chodzi o zastrzeżenia, to tylko dotyczące istotnych elementów umowy. Stanowisko przeciwne powodowałoby, że każde zastrzeżenie, nawet dotyczące okoliczności błahej, wyłączałoby solidarną odpowiedzialność inwestora, prowadząc do omijania regulacji ustawowej art. 647¹ § 2 k.p.c. Byłoby to sprzeczne także z koncepcją zgody przez dorozumiane czynności, obejmującej aktywne zachowania, przejawiające dostatecznie wolę w postaci zgody (por. Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 21 sierpnia 2014 roku, sygn. IV CSK 733/13, Lex nr 1541191). W niniejszej sprawie taką dorozumianą zgodę (oprócz przyjętej wyżej biernej) stanowiły czynności prowadzenia spotkań trójstronnych z udziałem pozwanego, wykonawcy i podwykonawców (o czym świadczy np. notatka z 12 marca 2014 roku z k. 86) oraz podpisane porozumienia trójstronne z marca 2014 roku nr (...). Dodać należy, że nie jest w orzecznictwie sporne (co Sąd Rejonowy podzielił), że zgoda inwestora na zawarcie przez wykonawcę umowy o roboty budowlane z podwykonawcą, może być wyrażona również w sposób dorozumiany po zawarciu takiej umowy, argumentem jest tu element gwarancyjny solidarnej odpowiedzialności inwestora (por. SN w wyroku z dnia 2 lipca 2009 roku, V CSK 24/09, Lex nr 527185). Dlatego nie są istotne uwagi pozwanego dotyczące tego, że (...) S. A. zawarł umowy z podwykonawcami bez wcześniejszego przedstawienia umów inwestorowi i mimo zgłoszenia we wcześniejszym okresie zastrzeżeń do wzorów umów, które miały być zawarte z podwykonawcami.

Jak nadmieniono wyżej, twierdzenia pozwanego, że porozumienia nr (...) wskazują tylko na zgodę na konkretne faktury podwykonawców i nie stanowią dowodu zgody wyrażonej w trybie art. 647⁽¹⁾ § 2 k.p.c., w świetle okoliczności sprawy nie są zasadne. Zważyć bowiem należy, że w preambule porozumień wskazuje się na uregulowania § 6 ust. 6 oraz § 3 ust. 9 umowy nr (...) z dnia 21 maja 2013 roku, zawartej pomiędzy zamawiającym a wykonawcą i regulacji przepisu art. 647⁽¹⁾ k.c. Wynika z tego, że pozwany miał świadomość konieczności uregulowania należności podwykonawców za wykonane przez nich prace na budowie przy Placu (...) jako solidarnie odpowiedzialnego, a przeciwnej interpretacji nie można logicznie wykazać. Postanowienia zawarte w porozumieniach nr (...), tak jak każde oświadczenie woli, należy interpretować w świetle uregulowania art. 65 k.c. Zatem przyjmując powszechnie akceptowaną wykładnię oświadczenia woli, w pierwszej kolejności należy ustalić zgodne znaczenie

osiągniętego porozumienia między stronami (rzeczywistą wolę stron). W niniejszej sprawie ten etap wykładni nie jest wystarczający, ponieważ inne znaczenie nadają sformułowaniom w nim zawartym powódka i pozwany. Zatem rozwiązania należy poszukiwać na etapie obiektywnej interpretacji postanowień – według interpretacji starannego działania adresata, jak rozumiał oświadczenie mu składane i powinien rozumieć – dla zachowania pewności obrotu (por. Sąd Najwyższy w uchwale z dnia 29 czerwca 1995 roku, III CZP 66/95, OSNC 1995/12/168, w wyroku z dnia 24 maja 2005 roku, V CK 655/04, Lex nr 152449 oraz A. Janiak w komentarzu do art. 65 k.c., Lex). W niniejszej sprawie zwroty zawarte w preambule porozumień nr 1 i 2 o treści przytoczonej wyżej wprost wskazują na wyrażenie przez pozwanego zgody na umowę z podwykonawcami, w tym z powódką, a nie tylko na akceptację wymienionych faktur. W ocenie Sądu Rejonowego, skoro w porozumieniach powołano zapisy umowne i ustawowe dotyczące podwykonawców oraz solidarnej odpowiedzialności inwestora za ich wynagrodzenie z art. 647⁽¹⁾ k.p.c., zaś inwestor nie wyrażał zgody za zawarcie z nimi umów przez generalnego wykonawcę, a tylko przyjmował odpowiedzialność za płatność z konkretnych faktur, co najmniej powinien wprowadzić stosowne klauzule do porozumień nr (...), czego zaniechano. Wobec powyższego Sąd Rejonowy uznał, że pozwany wyraził zgodę na zawarcie umowy przez wykonawcę (...) S. A. z powódką także przez dorozumiane czynności, obejmujące aktywne zachowania, przejawiające dostatecznie wolę w postaci: spotkań przedstawicieli inwestora, wykonawcy i podwykonawców na budowie (o czym świadczy notatka z dnia 12 marca 2014 roku i zeznania świadka M. K. (1) oraz R. K.) oraz zawarcie w marcu 2014 roku porozumień nr (...), a nadto wypłacenie z tego tytułu należności.

Skoro pozwany wyraził zgodę na zawarcie przez wykonawcę umowy z podwykonawcą w trybie określonym w art. 647¹ § 2 k.c., zobowiązany jest on do zapłaty na rzecz powódki jako podwykonawcy kwoty dochodzonej pozwem, która co do wysokości nie była kwestionowana.

Sąd Rejonowy uznał za bezzasadny zarzut pozwanego naruszenia zasad współzycia społecznego przez stronę powodową, ze względu na sprzeczność roszczenia z zasadami współzycia społecznego i społeczno-gospodarczym przeznaczeniem prawa.

Należy zważyć, że na podstawie art. 5 k.c. nie można czynić ze swego prawa użytku, który byłby sprzeczny ze społeczno-gospodarczym przeznaczeniem tego prawa lub zasadami współzycia społecznego. Takie działanie lub zaniechanie uprawnionego nie jest uważane za wykonywanie prawa i nie korzysta z ochrony. Z przepisu tego wynika, że granica wykonywania prawa przez określony podmiot wyznaczona jest przez społeczno-gospodarcze przeznaczenie tego prawa i przez zasady współzycia społecznego. Przepis ten może tylko wyjątkowo służyć rozstrzygnięciu kolizji wartości przejawiającej się w pewności stosunków prawnych, oraz wartości, jaką stanowi prawo pokrzywdzonego do uzyskania ochrony prawnej naruszonego dobra (por. Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 8 listopada 2002 roku, sygn. III CKN 1115/00, Lex nr 75288). Domniemanie przemawia za tym, iż ten, kto korzysta ze swego prawa, czyni to w sposób zgodny z zasadami współzycia społecznego. Dopiero istnienie szczególnych okoliczności może domniemanie to obalić i pozwolić na zakwalifikowanie określonego zachowania jako nadużycia prawa nie zasługującego na poparcie z punktu widzenia zasad współzycia społecznego. W orzecznictwie Sądu Najwyższego nadużycie prawa podmiotowego to zachowanie rażące, nieakceptowalne z aksjologicznego, ewentualnie teleologicznego punktu widzenia (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 4 kwietnia 1997 roku, sygn. II CKN 118/97, OSP 1998/1/3). Zwroty użyte w art. 5 k.c., zdaniem Sądu Najwyższego, w istocie oznaczają odesłanie do zasad słuszności, dobrej wiary w sensie obiektywnym, zasad uczciwości obowiązującej w stosunkach cywilnoprawnych i zasady lojalności wobec partnera (tak wyrok Sądu Najwyższego z dnia 3 października 2000 roku, sygn. I CKN 308/00, Lex nr 52468, wyrok Sądu Najwyższego z dnia 4 października 2001 roku, sygn. I CKN 458/00, Lex nr 52659). W innych wyrokach akcentuje się moralny wymiar zasad współzycia społecznego, podkreślając, że stwierdzenie nadużycia prawa wymaga skonkretyzowania działań, które „pozostają w sprzeczności z normami moralnymi godnymi ochrony i przestrzegania w społeczeństwie” (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 3 lutego 1998 roku, sygn. I CKN 459/97, Lex nr 78424). Na treść zasad współzycia społecznego składają się, w ocenie Sądu Najwyższego, „akceptowane i godne ochrony reguły rzetelnego postępowania w stosunkach społecznych”. Nakaz ostrożności i umiaru w stosowaniu art. 5 k.c. zalecił Sąd Najwyższy wskazując, iż „istotą prawa cywilnego jest strzeżenie praw podmiotowych, a zatem wszelkie rozstrzygnięcia prowadzące do redukcji bądź unicestwienia tych praw wymagają z jednej strony ostrożności, a z drugiej bardzo wnikliwego rozważenia

wszystkich aspektów rozpoznawanego wypadku” (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 22 listopada 1994 roku, sygn. II CRN 127/94, Lex nr 82293). Powołanie się na art. 5 k.c., który ogranicza tylko wykonywanie prawa, nie może prowadzić do jego unicestwienia. Sąd Najwyższy wyraził nawet pogląd, że oddalenie powództwa z powołaniem się na art. 5 k.c. byłoby niedopuszczalne, gdyby nie można było wytoczyć go później jeszcze raz (orzeczenie Sądu Najwyższego z dnia 11 września 1961 roku, sygn. I CR 693/61, OSNC 1963/2/31).

Odnosząc te rozważania do okoliczności niniejszej sprawy Sąd Rejonowy doszedł do przekonania, że zarzut nadużycia prawa zgłoszony przez pozwanego nie jest zasadny. Oddalenie powództwa na tej podstawie pozbawiłoby powódkę ochrony przysługującej na podstawie art. 647¹ k.c. Zważyć należało, że powódka znalazła się w trudnej sytuacji finansowej z uwagi na brak zapłaty wynagrodzenia za prace wykonane na budowie realizowanej przez (...) S. A. jako generalnego wykonawcę, wobec którego ogłoszono upadłość likwidacyjną. Ten fakt finalnie wpłynął na żądanie zapłaty od pozwanego Skarbu Państwa jako solidarnie odpowiedzialnego. Okoliczności sprawy nie wskazują, aby było to działanie ze strony powódki naruszające zasady współżycia społecznego. Nie bez znaczenia jest tu także okoliczność, że pozycja powódki jako kontrahenta umowy jest niewątpliwie słabsza niż pozwanego, powódka zatrudniała pracowników wykonujących prace w ramach prowadzonej działalności (było to kilka osób), nie dysponowała we własnym zakresie personelem z wykształceniem prawniczym, podejmując się pracy jako podwykonawca pozostawała w przekonaniu o rzetelności kontrahenta, co nie sprawdziło się, ponieważ (...) S. A. poddany został postępowaniu upadłościowemu wobec wielomilionowych długów. W ramach oceny zarzutu nadużycia prawa niewłaściwe postępowanie polegające na zaborze klimatyzatorów nie stanowi przeważającego argumentu, skoro ruchomości te zostały zwrócone, postępowanie sądowe o przywrócenie naruszonego posiadania umorzone, zaś powódka obciążona kosztami procesu. Nadto nie zostało udowodnione twierdzenie pozwanego, że powódka, w porozumieniu z (...) S. A., celowo nie fakturowała robót po to, aby (...) S. A. nie musiał składać pozwanemu oświadczeń co do zapłaty należności wynikającej z faktur na rzecz potencjalnych podwykonawców.

Sąd Rejonowy zasądził odsetki ustawowe za opóźnienie od dnia 22 kwietnia 2014 roku (w pozostałym zakresie tego roszczenia powództwo oddalono). W ocenie Sądu pierwszej instancji zasadne jest stanowisko zawarte w wyroku Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 27 lutego 2014 roku, sygn. V ACa 746/13, że zakres przedmiotowy odpowiedzialności inwestora z art. 647¹ § 5 k.c. nie obejmuje odpowiedzialności za terminowe dokonanie zapłaty przez wykonawcę. Zobowiązanie inwestora wobec podwykonawcy do zapłaty wynagrodzenia za roboty budowlane wykonane przez podwykonawcę co do zasady ma charakter bezterminowy (art. 455 k.c.) i co za tym idzie termin jego spełnienia przez inwestora wyznacza skierowane do niego wezwanie do zapłaty (tak też Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 5 września 2012 roku, sygn. IV CSK 91/12, Lex nr 1275009). Powódka w dniu 7 kwietnia 2014 roku wezwała Sąd Okręgowy w L. do zapłaty na jej rzecz zaległego wynagrodzenia w kwocie 240.392 zł w terminie 14 dni (k. 42-43), a zatem odsetki należne są dopiero od dnia 22 kwietnia 2014 roku, tj. po upływie okresu wskazanego w wezwaniu do zapłaty.

Rozstrzygnięcie o kosztach procesu Sąd Rejonowy uzasadnił art. 100 zd. 2 k.p.c. Powódka wygrała sprawę prawie w całości (za wyjątkiem niewielkiej części odsetek ustawowych, które nie wpływają istotnie na wynik sporu), dlatego Sąd Rejonowy zasądził na jej rzecz zwrot całości poniesionych kosztów procesu, na które złożyły się: opłata od pozwu w kwocie 971 zł, wynagrodzenie pełnomocnika – radcy prawnego w stawce minimalnej na podstawie § 6 pkt 5 rozporządzenia z dnia 28 września 2002 roku w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu (Dz. U. z 2002 roku, Nr 163, poz. 1349, ze zm.), opłata skarbową od pełnomocnictwa w kwocie 17 zł.

*

Apelację od powyższego wyroku wniósł pozwany Skarb Państwa – Sąd Okręgowy w L. reprezentowany przez D. Sądu Okręgowego w L., zaskarżając wyrok Sądu Rejonowego w punktach I. i III.

Pozwany zarzucił zaskarżonemu wyrokowi:

A. naruszenia prawa procesowego w postaci:

1. naruszenia art. 233 § 1 k.p.c. poprzez błąd w ustaleniach faktycznych polegający na przyjęciu przez Sąd, że zachodzi solidarna odpowiedzialność pozwanego z (...) S. A. względem wiarygodności pozwanego objętej fakturą Nr (...) z dnia 3 lutego 2014 roku, w sprzeczności z treścią materiału dowodowego w postaci a) zestawienia należności podwykonawców (k. 74), b) porozumienia nr (...) z dnia 5 marca 2014 roku (k. 30-35), c) porozumienia nr (...) z dnia 28 marca 2014 roku (k. 36-40);

2. naruszenia art. 233 § 1 k.p.c. poprzez błąd w ustaleniach faktycznych polegający na: a) przyjęciu przez Sąd, iż pozwany nie zgłosił skutecznie zastrzeżeń do projektu umowy z pozwanym, b) pominięciu przez Sąd okoliczności, że zgłoszenie zastrzeżeń spowodowało rozwiązanie umowy pomiędzy (...) S. A. a powodem, c) przyjęciu przez Sąd, że zgłoszone zastrzeżenia mogły spowodować usunięcie postanowień, względem których je zgłoszono, podczas gdy: 1) pismo pozwanego z 28 czerwca 2013 roku (k.132) oraz 30 lipca 2013 roku (k.134-135) świadczyło o skutecznym zgłoszeniu zastrzeżeń co do postanowień umowy wobec faktu, iż w czasie ich zgłoszenia umowa pomiędzy (...) S. A. a powodem była już zawarta, 2) brak korekty postanowień umowy pomiędzy (...) S. A. a powodem był równoznaczny z brakiem zgody na zawarcie umowy;

3. naruszenia art. 316 § 1 k.p.c. poprzez pominięcie oceny dowodu w postaci zawiadomienia o wszczęciu śledztwa z dnia 20 czerwca 2014 roku, sygn. akt I Ds 1149/14, zgłoszonego przez pozwanego przy piśmie z dnia 28 października 2014 roku (k. 90) i do niej załączonego (k. 260), skutkujące nieustaleniem okoliczności w postaci złożenia przez pozwanego zawiadomienia o popełnieniu czynu zabronionego na szkodę Skarbu Państwa – Sądu Okręgowego w L., oraz faktu, że na skutek tego zawiadomienia zostało wszczęte śledztwo przez Prokuraturę Rejonową Lublin-Północ o sygn. I Ds 1149/14, które to postępowanie dotyczy rozliczeń prac budowlanych przeprowadzanych podczas remontu budynku Sądu Okręgowego w L. przy ul. (...), w tym także okoliczności ewentualnego antydatowania faktury stanowiącej podstawę dochodzonego przez powoda roszczenia, które to naruszenie miało istotny wpływ na wynik sprawy, przejawiający się w ocenie zachowania powódki;

4. naruszenia art. 177 § 1 pkt 4 k.p.c. poprzez jego niezastosowanie, tj. niezawieszenie postępowania do czasu zakończenia postępowania karnego toczącego się w sprawie I Ds 1149/14 przed Prokuraturą Rejonową Lublin-Północ, które to naruszenie miało istotny wpływ na wynik sprawy, przejawiający się w tym, że wynik postępowania karnego w zakresie faktów: a) czy faktura wystawiona przez powódkę nr (...) z dnia 3 lutego 2014 roku na kwotę 22.164,60 zł została antydatowana, b) czy doszło do zaboru mienia pozwanego przez powoda, c) czy powód w porozumieniu, pod kierownictwem (...) S. A., celowo nie wystawiał faktur do (...) S. A. celem doprowadzenia pozwanego do niekorzystnego rozporządzenia mieniem, d) czy podpis powódki na notatce z 12 marca 2014 roku wobec faktu nieobecności powódki na tej naradzie wyczerpuje znamiona czynu zabronionego, mają znaczenie dla: 1) oceny zasadności podstawy dochodzenia roszczenia powódki, 2) oceny całokształtu okoliczności sprawy, w tym zachowania powódki, także pod kątem zgłoszonego zarzutu z art. 5 k.c.;

5. naruszenia art. 233 § 1 k.p.c. poprzez:

a) sprzeczność oceny notatki z dnia 12 marca 2014 roku (k. 86, dowód przedłożony

przez powódkę) z pozostałym materiałem dowodowym zgromadzonym w sprawie, a w konsekwencji ustalenie, że stanowi ona dowód dorozumianej zgody pozwanego na zawarcie umowy z powódką, podczas gdy powódka nie była obecna na naradzie, z której sporządzono tę notatkę, co miało istotny wpływ na wynik sprawy, przejawiający się w uznaniu, iż pozwany wyraził dorozumianą zgodę na zawarcie umowy z powódką,

b) zaniechanie oceny dowodów w postaci notatki z dnia 12 marca 2014 roku (k. 86,

k. 264) oraz zeznań świadków A. K. (k. 347) i E. N. (k. 347v) w części, w jakiej dotyczą one obecności powódki na naradzie w dniu 12 marca 2014 roku, w kontekście: 1) zgodności z prawem zachowania powódki w postaci podpisania notatki z narady, na której nie była obecna, 2) przedłożenia notatki na k. 86 jako dowodu w postępowaniu przed

Sądem pierwszej instancji, które to naruszenie miało istotny wpływ na wynik sprawy, przejawiający się w uznaniu, że działanie powódki w postaci dochodzenia zapłaty w postępowaniu nie narusza zasad współżycia społecznego;

6. naruszenia art. 233 § 1 k.p.c. poprzez:

a) błąd w ustaleniach faktycznych polegający na przyjęciu przez Sąd, że powodem prośby zarządu (...) S. A. do podwykonawców o niewystawianie faktur w miesiącu grudniu 2013 roku były starania (...) S. A. o uzyskanie bankowego kredytu obrotowego, podczas, gdy z materiału dowodowego taki wniosek nie wynika, co miało wpływ na rozstrzygnięcie sprawy w kontekście zarzutu naruszenia art. 5 k.c.,

b) pominięcie oceny faktu skierowania prośby zarządu (...) S. A. w kontekście zgromadzonego materiału dowodowego, co miało wpływ na rozstrzygnięcie sprawy w postaci przyjęcia, że okoliczność o celowym niefakturowaniu robót została nieudowodniona;

7. naruszenia art. 233 § 1 k.p.c. poprzez sprzeczność istotnych ustaleń Sądu z treścią

zebranego w sprawie materiału dowodowego, które doprowadziło Sąd do wniosku, że pozwany nie udowodnił twierdzenia, iż miało miejsce niefakturowanie robót w miesiącu grudniu 2013 roku przez podwykonawców, co miało istotny wpływ na wynik sprawy w kontekście zasadności oceny zarzutu pozwanego naruszenia art. 5 k.c.,

8. naruszenia art. 233 § 1 k.p.c. poprzez sprzeczność istotnych ustaleń Sądu z treścią zebranego w sprawie materiału dowodowego, które to doprowadziło Sąd do wniosku, że faktura wystawiona przez powódkę w dniu 3 lutego 2014 roku na kwotę 22.164,60 zł nie została antydatowana, co miało istotny wpływ na wynik sprawy przejawiający się w uznaniu, że roszczenie powódki w postaci dochodzenia zapłaty w postępowaniu jest zasadne oraz że zachowanie powódki w tym zakresie nie narusza zasad współżycia społecznego;

9. naruszenia art. 233 § 1 k.p.c. pominięcie oceny okoliczności: a) braku wiedzy powódki o postanowieniach umowy pozwanego z (...) S. A., b) podpisywania oświadczeń dotyczących tylko wymagalnych należności, celem przedłożenia ich pozwanemu, c) motywacji powódki przy zwrocie urządzeń, d) złożenia oświadczeń wiedzy i woli przez powódkę w zestawieniu należności podwykonawców (k. 74), porozumieniu nr (...) z dnia 5 marca 2014 roku (k. 30-35), porozumieniu nr (...) z dnia 28 marca 2014 roku (k. 36-40), z punktu widzenia podnoszonego przez pozwanego zarzutu sprzeczności postępowania powódki z zasadami współżycia społecznego;

B. naruszenia prawa materialnego w postaci:

1. naruszenia art. 647¹ § 2 i § 5 k.c. poprzez przyjęcie, że stan faktyczny ustalony przez Sąd uprawniał do zastosowania tych przepisów;

2. naruszenia art. 5 k.c. poprzez błędną wykładnię polegającą na uznaniu, iż art. 5 k.c. nie może być zastosowany jako zarzut względem podmiotu mającego słabszą pozycję niż strona powołująca się na ten zarzut, a w konsekwencji niezastosowanie art. 5 k.c.;

3. naruszenia art. 5 k.c. poprzez błędną wykładnię polegającą na przyjęciu, że oddalenie powództwa na podstawie art. 5 k.c. w ramach stosunku obligacyjnego nie może pozbawić powódki ochrony, a w konsekwencji niezastosowanie art. 5 k.c.;

4. naruszenia art. 5 k.c. poprzez błędną wykładnię polegającą na przyjęciu, że niewłaściwe postępowanie polegające na zaborze klimatyzatorów nie stanowi przeważającego argumentu, skoro ruchomości te zostały zwrócone, a postępowanie o przywrócenie naruszonego posiadania umorzono, zaś powódka obciążona kosztami procesu, podczas gdy fakt wyzucia z posiadania klimatyzatorów, motywacja działania powódki towarzysząca przy wyzuciu z posiadania pozwanego, motywacja powódki zwrotu klimatyzatorów, świadczą o nadużyciu przez powódkę prawa podmiotowego.

Pozwany wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku w zaskarżonej części poprzez oddalenie powództwa w zakresie, w jakim zostało uwzględnione oraz zasądzenie od powódki na rzecz pozwanego zwrotu kosztów postępowania za obie instancje, w tym kosztów zastępstwa procesowego, według norm przepisanych, ewentualnie o uchylenie zaskarżonego wyroku w zaskarżonej części i przekazanie sprawy Sądowi pierwszej instancji do ponownego rozpoznania.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Apelacja pozwanego nie jest zasadna.

W pierwszej kolejności należy wskazać, że nie zachodziły podstawy do uchylenia zaskarżonego wyroku i przekazania sprawy Sądowi pierwszej instancji do ponownego rozpoznania, określone w art. 386 § 2 i § 4 k.p.c., a zawodowy pełnomocnik pozwanego nie sformułował zarzutów, które uzasadniałyby ewentualny wniosek apelacyjny.

Sąd Rejonowy poczynił prawidłowe ustalenia faktyczne i ocenił dowody zgodnie z dyspozycją art. 233 § 1 k.p.c. Sąd Okręgowy przyjmuje te ustalenia za własne.

Sąd Rejonowy dokonał również obszernej, wnikliwej i trafnej oceny prawnej stanu faktycznego, którą Sąd Okręgowy w pełni podziela i zbędne jest powtarzanie tej argumentacji.

Chybiony jest podniesiony w apelacji zarzut naruszenia art. 233 § 1 k.p.c. poprzez przyjęcie przez Sąd pierwszej instancji, że w niniejszej sprawie zachodzi solidarna odpowiedzialność pozwanego przewidziana w art. 647¹ k.c. Należy przy tym zauważyć, że o ile ustalenie, jakie fakty w tym zakresie zaistniały (kiedy i jakie dokumenty (...) S. A. przedstawił pozwanemu, w jaki sposób pozwany odpowiedział na przedłożone mu dokumenty, w jaki sposób powódka, pozwany i (...) S. A. zachowywały się w toku realizacji przedmiotowej inwestycji) należy do sfery ustaleń faktycznych, co do których możliwe jest ich błędne poczynienie m. in. w następstwie nieprawidłowej oceny zgromadzonego materiału dowodowego, o tyle ustalenie odpowiedzialności inwestora wobec podwykonawcy (solidarnej z wykonawcą) należy już do sfery oceny prawnej ustalonego stanu faktycznego, a zatem w tym zakresie Sąd Rejonowy nie mógł naruszyć prawa procesowego.

Odnosząc się do faktów, które legły u podstaw przyjęcia tej odpowiedzialności pozwanego należy wskazać, że Sąd Rejonowy słusznie przyjął, że samo przedłożenie przez wykonawcę wzoru umowy z podwykonawcą, którego istotne postanowienia nie zostały uzupełnione (co do osoby podwykonawcy, umówionego wynagrodzenia, ostatecznie przyjętego sposobu płatności itp.) nie odpowiadało wymaganiu przedłożenia inwestorowi projektu umowy przewidzianemu w art. 647¹ § 2 k.c. Przedmiotem zgody inwestora ma być bowiem zawarcie umowy z konkretnym wykonawcą na ściśle oznaczonych warunkach, a nie tylko zaaprobowanie przez inwestora wzoru umowy z podwykonawcą, którym posługuje się wykonawca. Wobec powyższego zgłoszenie przez pozwanego zastrzeżeń do wzoru umowy nie może być uznane za równoznaczne ze zgłoszeniem zastrzeżeń, o których mowa w art. 647¹ § 2 k.c. Niczego w tej kwestii nie zmienia to, że w dacie przedłożenia pozwanemu wzoru umowy (z załącznikami) umowa wykonawcy z powódką była już zawarta, skoro pozwany nie znał wówczas jej treści. Niewątpliwie zaś jest to, że gdy w dniu 1 sierpnia 2013 roku (...) S. A. przedstawił pozwanemu zawartą umowę z powódką jako podwykonawcą, pozwany nie zgłosił zastrzeżeń ani nie złożył oświadczenia, że podtrzymuje nadal wcześniej zgłoszone zastrzeżenia. W tym miejscu nadmienić należy, że nie wchodziła w grę kwestia zapoznania inwestora z dokumentacją projektową, gdyż pozwany miał w tym zakresie pełną wiedzę.

Gdyby nawet przyjąć, że wcześniejsze zgłoszenie zastrzeżeń wobec wzoru umowy, z uwzględnieniem faktu rozmów prowadzonych przez działy prawne inwestora i wykonawcy, było skuteczne i nie należało domniemywać zgody biernej inwestora przewidzianej w art. 647¹ § 2 k.c., słusznie Sąd Rejonowy wskazał, że pozwany inwestor nie zgłosił sprzeciwu równoznacznego z brakiem zgody na zawarcie umowy przez wykonawcę z podwykonawcą, a tylko zastrzeżenia do pewnych jej postanowień, które należy uznać co do zasady za dotyczące kwestii drugorzędnych i nie prowadzących do przyjęcia, że pozwany nie wyraził zgody na udział powódki – podwykonawcy w przedmiotowym procesie inwestycyjnym. Nie wyłączały one wobec tego odpowiedzialności inwestora wobec podwykonawcy. W

niniejszej sprawie istotne znaczenie mogła mieć jedynie kwestia sposobu i terminów dokonywania płatności wynagrodzenia przez wykonawcę podwykonawcom, przy czym podkreślić należy, że w § 3 umowy pozwany umówił się z wykonawcą, że zapłata wynagrodzenia wykonawcy nastąpi dopiero po pisemnym potwierdzeniu przez podwykonawcę, którego wierzytelność była częścią składową robót, za które wystawiono fakturę, o otrzymaniu zapłaty przez tego podwykonawcę, które to oświadczenie powinno również zawierać zakres robót i zestawienie kwot należnych z faktury. W przeciwnym razie pozwany zastrzegał sobie możliwość zatrzymania kwoty w wysokości równej należności podwykonawcy podwyższonej o 10 % wartości brutto, do czasu otrzymania tego oświadczenia lub wypłaty podwykonawcy wynagrodzenia zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa.

Gdyby pozwany konsekwentnie realizował w tym zakresie umowę o roboty budowlane, nie mogło by w żaden sposób, niezależnie od treści umów wykonawcy z podwykonawcami, dojść do niefakturowania robót przez podwykonawców, czy też do zapłacenia przez pozwanego wykonawcy za roboty, których ten ostatni jeszcze nie odebrał od podwykonawców i za które nie zapłacił podwykonawcom. Każdorazowo bowiem wykonawca, chcąc otrzymać zapłatę, byłby zmuszony do złożenia oświadczeń podwykonawców, z których jasno wynikałoby, jakie roboty podwykonawcy zostały objęte wierzytelnością wykonawcy i że podwykonawca otrzymał wynagrodzenie za roboty objęte tą wierzytelnością wykonawcy. Nie mogłaby zaistnieć sytuacja, w której wykonawca otrzymał zapłatę także za roboty wykonane przez podwykonawców, których nie odebrał i za które jeszcze nie zapłacił, a w konsekwencji pozwany jest zmuszony dokonać zapłaty za określone roboty budowlane niejako po raz drugi (z racji solidarnej odpowiedzialności wobec podwykonawcy przewidzianej w art. 647¹ k.p.c.).

Tymczasem do końca 2013 roku pozwany płacił należności wynikające z faktur wykonawcy i dokumentów co do zakresu wykonanych robót, poprzestając na składanych oświadczeniach m. in. powódki, że jej należności wobec wykonawcy wymagalne na dzień złożenia oświadczenia, zostały zapłacone (np. k. 147). Oświadczenie tej treści bynajmniej nie wskazuje tego, że jakieś należności podwykonawcy objęte są zakresem robót i kwot w danej fakturze wykonawcy. Nie wskazuje również tego, że zostały one zapłacone, bowiem równie dobrze mogą one istnieć, a jedynie nie być wymagalne (np. z uwagi na dłuższy termin płatności, brak odbioru, czy niewystawienie faktury, od których należało liczyć termin płatności itp.). Dodać należy, że tej treści oświadczenia podwykonawców były przez nich składane zgodnie z wymaganiami umów łączących wykonawcę z podwykonawcami (k. 26) i nie wskazuje, aby podwykonawcy składali oświadczenia o braku wymagalnych należności po to, aby wprowadzić w błąd pozwanego inwestora.

Sąd Rejonowy słusznie też wskazał, że całokształt zachowania stron w czasie trwania inwestycji wskazuje, że pozwany wyraził zgodę na zawarcie przez wykonawcę umowy z powódką jako podwykonawcą. Świadczą o tym: brak jakiegokolwiek sprzeciwu pozwanego wobec faktu, że powód realizuje roboty budowlane przy pomocy powódki, prowadzone na bieżąco spotkania koordynacyjne z udziałem podwykonawców, a ostatecznie fakt zawarcia dwóch porozumień z wykonawcą i podwykonawcami oraz dokonanie płatności zgodnie z porozumieniem nr 1 bezpośrednio na rzecz powódki jako podwykonawcy. Gdyby przyjąć stanowisko pozwanego, że nie wyraził zgody na zawarcie tej umowy i uległa ona rozwiązaniu, niezrozumiałe jest kontynuowanie robót budowlanych przez podwykonawców przy aprobachie pozwanego inwestora, o której świadczy regularne odbywanie spotkań koordynacyjnych z udziałem podwykonawców oraz zawarcie z udziałem podwykonawców dwóch porozumień.

Tym samym absolutnie nie można przyjąć, że dokumenty w postaci zestawienia należności podwykonawców (k. 74), porozumienia nr (...) z dnia 5 marca 2014 roku (k. 30-35), czy porozumienia nr (...) z dnia 28 marca 2014 roku (k. 36-40) dowodzą, że pozwany nie wyraził zgody na zawarcie umowy z powódką, wręcz przeciwnie świadczą one o tym, że mając świadomość swojej solidarnej odpowiedzialności za zobowiązania wykonawcy w stosunku do podwykonawców, wobec trudności wykonawcy dążył do dokonania zapłaty bezpośrednio na rzecz podwykonawców, przy równoczesnym zwolnieniu się w ten sposób z odpowiedzialności wobec wykonawcy, a jednocześnie do umożliwienia w ten sposób kontynuowania robót, czemu służyły przedmiotowe porozumienia. Wobec tego sam fakt braku zmian umów z podwykonawcami, mimo prowadzonych w tym temacie rozmów pomiędzy pozwanym a

wykonawcą, nie może prowadzić do wniosku, że pozwany inwestor nie wyraził zgody na zawarcie przez wykonawcę umowy z powódką jako podwykonawcą.

Jak już wyżej wskazano, ocena, czy zastrzeżenia pozwanego wobec wzoru umowy z podwykonawcą złożone i wyjaśnione w pismach pozwanego z 28 czerwca 2013 roku (k. 132) oraz 30 lipca 2013 roku (k. 134-135) są równoznaczne z brakiem zgody pozwanego na zawarcie umowy przez wykonawcę z powódką, należy już do sfery ocen prawnych a nie do sfery ustaleń faktycznych, a ocena prawna Sądu Rejonowego w tym zakresie jest prawidłowa.

Nie jest także trafny zarzut naruszenia art. 233 § 1 k.p.c. poprzez pominięcie oceny dowodu w postaci zawiadomienia o wszczęciu śledztwa z dnia 20 czerwca 2014 roku, sygn. akt I Ds 1149/14, zgłoszonego przez pozwanego przy piśmie z dnia 28 października 2014 roku (k. 90) i do niej załączonego (k. 260), skutkujące nieustaleniem okoliczności w postaci złożenia przez pozwanego zawiadomienia o popełnieniu czynu zabronionego na szkodę Skarbu Państwa – Sądu Okręgowego w Lublinie, oraz faktu, że na skutek tego zawiadomienia zostało wszczęte śledztwo przez Prokuraturę Rejonową Lublin-Północ o sygn. I Ds 1149/14, które to postępowanie dotyczy rozliczeń prac budowlanych przeprowadzanych podczas remontu budynku Sądu Okręgowego w L. przy ul. (...). Okoliczność ta nie była sporna.

Sam fakt złożenia takiego zawiadomienia i wszczęcia postępowania karnego nie rzutuje w sposób istotny na wynik niniejszego procesu, którego przedmiotem jest odpowiedzialność cywilnoprawna pozwanego na podstawie art. 647¹ k.c. Przypomnieć należy, że sąd cywilny byłby związany tylko prawomocnym skazującym wyrokiem karnym i to tylko w zakresie ustaleń co do popełnienia przestępstwa (art. 11 k.p.c.). Na chwilę obecną wynik postępowania karnego pozostaje nieznanym i nie wskazuje, aby miało dojść do skazania powódki za czyn mający bezpośredni związek z istnieniem odpowiedzialności cywilnej pozwanego.

Jeżeli chodzi o kwestię ewentualnego antydatowania przedmiotowej faktury, to słusznie Sąd Rejonowy przyjął, że brak jest na to jakichkolwiek dowodów. Data wpływu przedmiotowej faktury do (...) S. A. została odnotowana zarówno na samej fakturze (k. 29) jak i w książce korespondencji (k. 327). Sama kwota należności wynikających z tej faktury jest dość nieznaczna w porównaniu do faktury ją poprzedzającej nr (...) z dnia 3 stycznia 2014 roku (na kwotę 325.950 zł) oraz dużo niższa od faktury po niej następującej nr (...) z dnia 3 marca 2014 roku (na kwotę 30.750 zł). Zważywszy, że obie te faktury zostały ujęte w porozumieniach nr (...) podpisywanych w marcu 2014 roku, wiarygodne jest wyjaśnienie strony powodowej, że przedmiotowa faktura nie została dołączona do porozumienia nr (...) wyłącznie przez przeoczenie. Nie sposób się dopatrzeć jakiegось oszukańczego celu w późniejszym zgłoszeniu tej należności, zwłaszcza, że powódka posiadała inne, znaczne, niezaspokojone należności, już wówczas wiadome inwestorowi.

Podobnie nie ma istotnego znaczenia dla wyniku procesu to, czy powódka była obecna na spotkaniu w dniu 12 marca 2014 roku, udokumentowanym notatką nr (...) i czy podpisała wówczas tę notatkę. Bezsporne jest, że spotkanie to było jednym z wielu cyklicznych spotkań inwestora z wykonawcą i podwykonawcami. O tym, że powódka (bądź jej przedstawiciel) mieli być obecni na tym spotkaniu, świadczy chociażby to, że została wymieniona w treści notatki. Jej nieobecność nie świadczy ani o braku zgody inwestora na zawarcie przez wykonawcę umowy z powódką, ani o nieistnieniu wierzytelności dochodzonej pozwem. Zgadzając się z pozwanym co do tego, że powódka nie powinna podpisać notatki ze spotkania, na którym nie była obecna, nie rzutuje to w żaden sposób na zasadność jej powództwa oraz nie może być też przesłanką do zastosowania w sprawie art. 5 k.c. i uznania, że dochodzenie przez powódkę jako podwykonawcę zapłaty za wykonane roboty budowlane, które to roszczenie ma oparcie wprost w art. 647¹ k.c., jest zachowaniem sprzecznym z zasadami współzycia społecznego.

Sąd Rejonowy prawidłowo też ustalił na podstawie wypowiedzi R. K., że w grudniu 2013 roku zarząd (...) S. A. poprosił podwykonawców o niefakturowanie w grudniu wykonanych przez podwykonawców robót (k. 318). Świadek zeznał, że jego zdaniem chodziło o dobry bilans finansowy w związku ze staraniem się o kredyt obrotowy. Inną rzeczą, leżącą poza tym procesem i nie badaną w jego toku, jest to, czy rzeczywiście (...) S. A. ubiegał się o taki kredyt i czy prośba ta nie była spowodowana innymi przyczynami. W toku procesu nie ujawniły się natomiast żadne okoliczności mogące świadczyć o tym, że istniała zмова pomiędzy wykonawcą a podwykonawcami, mająca doprowadzić pozwanego inwestora do niekorzystnego rozporządzenia środkami poprzez dokonanie zapłaty wykonawcy za roboty budowlane,

za które nie zapłacił on jeszcze podwykonawcom i późniejszego uzyskania przez podwykonawców zapłaty od inwestora na podstawie art. 647¹ k.c. Można wnosić, że podwykonawcy, podobnie jak inwestor, nie wiedzieli o trudnościach finansowych (...) S. A. i ich ujawnienie się w styczniu 2014 roku było dla nich zaskoczeniem. Powtórzyć przy tym należy, że gdyby inwestor, zgodnie z umową, konsekwentnie wymagał od wykonawcy złożenia oświadczeń podwykonawców wskazujących jednoznacznie, że należności podwykonawców objęte daną fakturą wykonawcy zostały już zapłacone, nie mogłaby zaistnieć sytuacja, w której inwestor za te same roboty płaci niejako podwójnie (najpierw wykonawcy a następnie na podstawie art. 647¹ k.c. podwykonawcom). Należy przy tym wskazać, że w niniejszej sprawie pozwany nie dowiódł, że w rzeczywistości doszło do takiej sytuacji, że obecnie podwykonawcy dochodzą od niego zapłaty za roboty, za które zapłacił już wcześniej wykonawcy. Powódka zaś wskazywała, że należność za roboty dochodzona w tym procesie, jak już wskazano niezbyt wysoka, dotyczy robót wykonanych w styczniu 2014 roku a nie z grudnia 2013 roku, a zatem tych, które nie mogły być objęte wcześniejszymi fakturami wykonawcy.

Słusznie też Sąd Rejonowy wskazał, że fakt, iż powódka zabrała z terenu budowy klimatyzatory, co do doprowadziło do wytoczenia jej przez pozwanego sprawy o ochronę naruszonego posiadania, wobec zwrotu przez powódkę klimatyzatorów i obciążenia jej kosztami procesu, nie może być poczytany za okoliczność świadczącą o sprzeczności żądania powódki z zasadami współzycia społecznego. Nie jest bowiem tak, aby powódka żądała zapłaty za roboty niewykonane, czy też za urządzenia, które zabrała i których nie zwróciła. Nie można też przyjąć, że zwrot przez powódkę urządzeń klimatyzacyjnych pozwanemu jest okolicznością obciążającą powódkę w kontekście zasadności zastosowania art. 5 k.c. i za tym miałyby przemawiać motywacja przyświecająca powódce (obawa przed odpowiedzialnością karną).

Z omówionych wyżej względów słusznie Sąd Rejonowy nie zawiesił postępowania w niniejszej sprawie do czasu zakończenia się postępowania karnego wszczętego na skutek zawiadomienia pozwanego, przy czym w toku postępowania przed Sądem pierwszej instancji pozwany o to nie wnosił.

Prawidłowo też Sąd Rejonowy, w świetle ustalonego stanu faktycznego i jego oceny prawnej, przyjął, że nie można uznać zachowania powódki, w szczególności żądania przez nią zapłaty za wykonane roboty budowlane, mającego oparcie w art. 647¹ k.c., za zachowanie sprzeczne z zasadami współzycia społecznego. Nie miała przy tym decydującego znaczenia okoliczność, że powódka niewątpliwie jest podmiotem o słabszej pozycji niż pozwany. Została ona przywołana przez Sąd Rejonowy jako jedna z wielu okoliczności sprzeciwiających się oddaleniu w niniejszej sprawie powództwa na podstawie art. 5 k.c.

Sąd Rejonowy dokonał również prawidłowej wykładni i zastosowania art. 647¹ k.c., co dokładnie i przekonująco uzasadnił, a zarzuty apelacyjny w tym zakresie należy uznać za wyłącznie polemiczny. Podkreślić należy, że dla zasadności roszczenia podwykonawcy nie ma znaczenia to, że inwestor zapłacił już wykonawcy za oznaczone roboty budowlane (por. uchwała Sądu Najwyższego z dnia 28 czerwca 2006 roku, sygn. III CZP 36/06, OSNC 2007/4/52).

Z tych względów Sąd Okręgowy uznał za chybione wszystkie podniesione zarzuty naruszenia przepisów prawa procesowego i prawa materialnego.

Wobec oddalenia apelacji pozwanego na podstawie art. 98 § 1 i § 3 k.p.c. w zw. z art. 99 k.p.c. i art. 391 § 1 k.p.c. Sąd Okręgowy zasądził od powódki na rzecz pozwanego zwrot kosztów postępowania odwoławczego obejmujących wynagrodzenie zawodowego pełnomocnika – radcy prawnego w stawce minimalnej w postępowaniu odwoławczym, odniesionej do wartości przedmiotu zaskarżenia.

Na podstawie art. 113 ust. 1 ustawy z dnia 28 lipca 2005 roku o kosztach sądowych w sprawach cywilnych Sąd Okręgowy przejął na rachunek Skarbu Państwa opłatę od apelacji, której pozwany nie miał obowiązku uiścić.

Z tych względów na podstawie art. 385 k.p.c. Sąd Okręgowy orzekł jak w sentencji wyroku.